

FACULTY OF RURAL STUDIES

U.G.COURSES IN BACHELOR OF RURAL STUDIES- (BRS)

SEMESTER-II COURSE

S R. N o.	Course Code	Course Category	C	IM	EM	TM	Course Title
1	19070101020100	FND-203	3	30	70	100	Environmental Studies (2+1)
2	19070201020200	FND-204	3	30	70	100	English (3+0)
	19070201020300		3	30	70	100	Hindi (3+0)
	19070201020400		3	30	70	100	Gujarati (3+0)
3	19070301020500	CORE-203	3	30	70	100	1.Agronomy (2+1)
	19070301020600		3	30	70	100	2.Ani.Husbandry (2+1)
	19070301020700		3	30	70	100	3.Horti & Forestry (2+1)
	19070301020800		3	30	77	100	4.Rural Extension (2+1)
	19070301020900		3	30	70	100	5.Economics (3+0)
	19070301021000		3	30	70	100	6.Hindi (3+0)
	19070301021100		3	30	70	100	7.English (3+0)
	19070301021200		3	30	70	100	8.Gujarati (3+0)
4	19070401021300	CORE-204	3	30	70	100	1.Agronomy (2+1)
	19070401021400		3	30	70	100	2.Ani.Husbandry (2+1)
	19070401021500		3	30	70	100	3.Horti & Forestry (2+1)
	19070401021600		3	30	70	100	4.Rural Extension (2+1)
	19070401021700		3	30	70	100	5.Economics (3+0)
	19070401021800		3	30	70	100	6.Hindi (3+0)
	19070401021900		3	30	70	100	7.English (3+0)
	19070401022000		3	30	70	100	8.Gujarati (3+0)
5	19070501022100	MDC -205	3	30	70	100	1. Crop production (2+1)
	19070501022200		3	30	70	100	2. Dairy Farm Management (2+1)
	19070501022300		3	30	70	100	3.Principles of Horticulture (2+1)
	19070501022400		3	30	70	100	4. Introduction to extension (2+1)
	19070501022500		3	30	70	100	5.Gujarati (3+0)
	19070501022600		3	30	70	100	6.Hindi (3+0)
	19070501022700		3	30	70	100	7. Plant protection & pest management-II (2+1)
6	19070601022800	MDC -206	3	30	70	100	1.Ag.Engineering (2+1)
	19070601022900		3	30	70	100	2. History of Indian culture (3+0)
	19070601023000		3	30	70	100	3. Social Psychology (3+0)
	19070601023100		3	30	70	100	4.Gujarati (3+0)
7	19070701023200	MDC - 207	3	30	70	100	1.Principles of Gandhian Thought (3+0)
	19070701023300		3	30	70	100	2. Rural Economics (3+0)
	19070701023400		3	30	70	100	3.Introduction to Philosophy (3+0)
	19070701023500		3	30	70	100	4.Farm Management (3+0)
8	19070801023600	MDC -208	3	30	70	100	1.Ethics(western) (3+0)
	19070801023700		3	30	70	100	2. Health Science (2+1)
	19070801023800		3	30	70	100	3.Hindi (3+0)
	19070801023900		3	30	70	100	4.English (3+0)

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	FND-203	19070101020100	Environmental Studies	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Environmental Studies

Marks-100

Objectives:-

- (૧) વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણના વૈશ્વિક પ્રશ્નોથી સભાન બને.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણના કાયદાઓથી જાગૃત બને.
- (૩) વિદ્યાર્થીઓ જળસંગ્રહની રીતો તેમજ ધનકચરાના વ્યવસ્થાપન અંગે માહિતી મેળવે.
- (૪) વિદ્યાર્થીઓ કુદરતી આપત્તિનો સામનો કરવાની કાબેલિયત પ્રાપ્ત કરે.
- (૫) વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણનું જતન અને સંવર્ધન કરતા શીખે.

અભ્યાસક્રમ :-

એકમ :- ૧

- પર્યાવરણના વૈશ્વિક પ્રશ્નો
- (૧) તેજાબી વર્ષા (એસિડ રેઈન)
અર્થ, સમીકરણ, તેજાબી વર્ષાની અસર
- (૨) ગ્રીન હાઉસ ઈફેક્ટ
અર્થ, સમજૂતી, ગ્રીન હાઉસ વાયુના પ્રકારો, અસરો
- (૩) ઓઝોન સ્તરમાં ક્ષતિ અથવા બાકોરા
અર્થ, સમજૂતી, સમીકરણ, ઓઝોન સ્તરની ક્ષતિની અસરો,
ઓઝોન સ્તર બચાવવા શું કરવું જોઈએ

(કુલ ૧૦૦ %)
(૩૦%)

એકમ :- ૨

- પર્યાવરણીય કાયદાઓ
- (૧) ધી એર એક્ટ
- (૨) ધી વોટર એક્ટ

(૧૦%)

એકમ :- ૩

- ધનકચરાનું વ્યવસ્થાપન
- અર્થ, કારણો, અસર, નિયમન અને નિયંત્રણ, ધનકચરામાં સુક્ષ્મજીવો

(૧૦%)

એકમ :- ૪

- કુદરતી આફતો
- કુદરતી આફતોના પ્રકારો
- (૧) ભૂકંપ / ધરતીકંપ :-
  - વ્યાખ્યાઓ : ભૂકંપ, એપીસેન્ટર, હાઈપોસેન્ટર આફ્ટરશોક, સીસ્મોગ્રાફ, સીસ્મોગ્રામ
  - ધરતીકંપના પ્રકારો :-
ટેકનોટીક અને નોન ટેકનોટીક
  - ભૂકંપ દરમ્યાન મનુષ્યના બચાવ માટેના સામાન્ય સૂચનો
- (૨) વાવાઝોડુ :-
ઉદ્ભવ, અસરો, બચાવના પગલા

(૨૫%)

એકમ :- ૫

- વિકાસલક્ષી મુદ્દાઓ
- (૧) વોટરશેડ યોજના (જળ સ્ત્રાવ વિકાસ કાર્યક્રમ)

(૨૫%)

- અર્થ, જળસંગ્રહની પધ્ધતિઓ, ક્ષયઘાઓ
(૨) અસ્થાયી વિકાસથી સ્થાયી વિકાસ તરફ
(૩) સામાજિક વનીકરણ
(૪) ગુજરાતના પર્યાવરણીય પ્રશ્નો

પ્રાયોગિક કાર્ય :-

- (૧) ચોરવાડ વિસ્તારમાં ઘટતી જતી નાગરવેલની ખેતીનો અભ્યાસ કરવો.
(૨) વોટરશેડ યોજનાનો અભ્યાસ કરવો.
(૩) વાયુ પ્રદુષણનો અભ્યાસ કરવો.

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

(૧) પર્યાવરણ શાસ્ત્ર	-	બિપીનભાઈ જોષી
(૨) પર્યાવરણ અને ભૂકંપ ઈજનેરી	-	ડૉ. એમ. બી. ગોહિલ, અનિલ કે. પોપટ
(૩) પર્યાવરણ સાથી	-	રમેશ સાવલિયા
(૪) પર્યાવરણ	-	ડૉ. એમ. બી. ગોહિલ
(૫) પર્યાવરણ શિક્ષણ	-	પ્રા. પંકજભાઈ પરમાર (મીસ્ત્રી)

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac. / viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	FND-204	19070201020200	English	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: Foundation Course in English

Marks-100

Objectives:-

- 1.This course will offer the students of B.R.S. to the basic aspects of English and concepts of English Grammar.
- 2.To expose the students to the key concepts of different grammatical structures and forms.
- 3.To learn and understand the basics of grammar through various exercises.
- 4.To develop the proficiency over English grammar.

Text:- THE TEMPEST- WILLAM SHAKESPEARE: Edited by MACMILLAN PUBLICATION

Grammar and Composition:

Prefix/Suffix

Subject-verb agreement

Modal Auxiliaries

Translation of sentences

Coordinating conjunction

Letter-writing (social)

Course: 100%

Unit- 1 Teaching Points- Study of the prescribed text with questions/ short questions 20%

Unit-2 Reference to the contexts, 1 mark question, Training for brief presentation in the class, talking about different things of routine life, text reading in the class to develop spoken skill. 20%

Unit-3 Study of subject-verb agreement and prefix/suffix 20%

Unit-4 Study of Modal Auxiliaries. 20%

Unit-5 Study of Translation of sentences, conjunctions and letter writing. 20%

Recommended reading-

Murphy's English Grammar- Cambridge University Press

High School English Grammar- Wren & Martin

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	FND-204	19070201020300	Hindi	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: हिन्दी खंडकाव्य

Marks-100

Objectives:-

- १ छात्र उपन्यास का आस्वादन करें ।
- २ छात्र कृति का मूल्यांकन विश्लेषण करना सीखें ।
- ३ छात्र भाषाज्ञान प्राप्त करें ।

इकाई - १ साहित्यकार का जीवन - कवन	२०%
२ प्रबन्धकाव्य के लक्षण	२०%
३ व्याकरण	२०%
४ संसंदर्भ व्याख्या	१५%
५ समग्रलक्षी मूल्यांकन	२५%

पाठ्य विषय :- क पंचवटी (खंडकाव्य) मैथिलीशरण गुप्त
साहित्य सदन, चिरगाँव, झाँसी

ख व्याकरण :

मुहावरे

अनुवाद

संदर्भग्रंथ :

- १ मैथिलीशरण गुप्त व्यक्तित्व और काव्य - डॉ. कमलकान्त पाठक
- २ मैथिलीशरण गुप्त पुनर्मूल्यांकन - देवीशंकर अवस्थी, डॉ. नगेन्द्र
- ३ मैथिलीशरण गुप्त : प्रासंगिकता के अंतःसूत्र - कृष्णवदन पालीवाल

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	FND-204	19070201020400	Gujarati	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: લોક સાહિત્ય - ૨ લોકગીત ભાગ - ૨

Marks-100

Objectives:-

૧. વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતી લોકસાહિત્ય અને લોકગીતથી માહિતગાર બને
૨. વિદ્યાર્થીઓ આપણી લોક પરંપરાને જાણે
૩. વિદ્યાર્થીઓ લોકગીતનો આસ્વાદ માણે
૪. વિદ્યાર્થીઓ લોકગીતના અમૂલ્ય વારસા વિશે જાણે

એકમ :- ૧ (૨૦%)

- લોકગીતના પ્રકારો (લગ્નગીત, વિલાપગીત વગેરેનો સંક્ષિપ્ત પરિચય)
- ઉત્સવ મેળાના ગીતો

એકમ :- ૨ (૨૦%)

- વિધિગીતો
- (ગોરમાના ગીતો, તુલસી વિવાહના ગીતો રાંદલના ગીતો લગ્નગીતો વગેરે સંક્ષિપ્તમાં પરિચય)

એકમ :- ૩ (૨૦%)

- ખાયણા
- બાળગીતો (જોડકણા)

એકમ :- ૪ (૨૦%)

- રાંદલના ગીતો
- હાલરડા

એકમ :- ૫ (૨૦%)

- લોકગીતોનું સમગ્ર મૂલ્યાંકન

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ:-

૧. લોકગીત: તત્ત્વ અને તંત્ર - ડૉ. બળવંત જાની
૨. લોકસાહિત્યનું સમાલોચન - ઝવેરચંદ મેઘાણી
૩. લક્ષ્યાહિત્ય વિમર્શ - જયમલ પરમાર
૪. અપણા લોકગીત - જયમલ પરમાર
૫. કંકાવટી - ઝવેરચંદ મેઘાણી
૬. લોકગીત - રણજીતરામ મહેતા
૭. લોકવાક્યમય - કનુભાઈ જાની
૮. ગુજરાતનો સમૃદ્ધ લોક વાક્યમય - ડૉ. નિરંજન રાજયગુરુ
૯. ગુજરાતના લોકગીત - ખોડીદાસ પરમાર
૧૦. લોક સાહિત્ય (ગુજરાતી લોકગીત) - ડૉ. પ્રભાશંકર તેરૈયા અને નરોત્તમ પલાણ
૧૧. ચુંદડી - ૧ - ૨ - ઝવેરચંદ મેઘાણી
૧૨. રઢીયાળી રાત - ઝવેરચંદ મેઘાણી
૧૩. અપણા લગ્નગીત - વિનાયક રાવળ
૧૪. લોક સાહિત્ય વિજ્ઞાન - ડૉ. હસુ યાજ્ઞિક
૧૫. લોક સાહિત્ય - ડૉ. બળવંત જાની અને ડૉ. અંબાદાન રોહડિયા

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301020500	Agronomy	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Soil Management

Marks-100

Objectives:-

1. To study about soil erosion and its remedies.
2. To know about soil fertility and its maintenance.
3. To know the importance of the organic materials and fertilizers
4. To know about the optimum utilization of fertilizer.
5. To study about the method of application of fertilizer.
6. To know about maintenance of soil fertility through irrigation, drainage and dry farming.

Theory:

1. Soil management and soil erosion 20%
  - Introduction
  - Types of soil erosion
  - problems and remedies
2. Soil fertility 20%
  - Introduction
  - Factor affecting fertility.
  - Management and increase of soil fertility
3. Manures 20%
  - Criteria of the essential elements and its classification
  - FYM, Compost and Green manuring
4. Fertilizers 30%
  - Nitrogenous, phosphatic, potassic, complex and mixed fertilizer.
  - Optimum use of fertilizer and methods of application of fertilizer
  - Mathematics of fertilizer
5. Soil management through irrigation, drainage and dry farming. 10%

Practical:

1. Study of different types of fertilizer
2. Study of different method of fertilizer application.
3. Study of optimum use of fertilizer.
4. Study of fertilizer requirement of crops and its mathematics.

Reference Books:

1. Jamin Vigyan ane vyavestha. (Gujarati Edition)
  - Babubhai Avarani, Anadaprakashan, Ahmedabad.
2. Soil science.
  - Harilal Desai, charottar book store, aanand..
3. Jamin Vyavastha ane Pak Utpadan (Gujarati Edition)
  - Ambalal Patel & Ramanlal Joshi
4. Agriculture science
  - M. H. Mehta

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301020600	Animal Husbandry	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Soil Management

Marks-100

Objectives:-

1. To study about soil erosion and its remedies.
2. To know about soil fertility and its maintenance.
3. To know the importance of the organic materials and fertilizers
4. To know about the optimum utilization of fertilizer.
5. To study about the method of application of fertilizer.
6. To know about maintenance of soil fertility through irrigation, drainage and dry farming.

Theory:

1. Soil management and soil erosion 20%
  - Introduction
  - Types of soil erosion
  - problems and remedies
2. Soil fertility 20%
  - Introduction
  - Factor affecting fertility.
  - Management and increase of soil fertility
3. Manures 20%
  - Criteria of the essential elements and its classification
  - FYM, Compost and Green manuring
4. Fertilizers 30%
  - Nitrogenous, phosphatic, potassic, complex and mixed fertilizer.
  - Optimum use of fertilizer and methods of application of fertilizer
  - Mathematics of fertilizer
5. Soil management through irrigation, drainage and dry farming. 10%

Practical:

1. Study of different types of fertilizer
2. Study of different method of fertilizer application.
3. Study of optimum use of fertilizer.
4. Study of fertilizer requirement of crops and its mathematics.

Reference Books:

1. Jamin Vigyan ane vyavestha. (Gujarati Edition)
  - Babubhai Avarani, Anadaprakashan, Ahmedabad.
2. Soil science.
  - Harilal Desai, charottar book store, aanand..
3. Jamin Vyavastha ane Pak Utpadan (Gujarati Edition)
  - Ambalal Patel & Ramanlal Joshi
4. Agriculture science
  - M. H. Mehta

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301020700	Horticulture & Forestry	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Soil Management

Marks-100

Objectives:-

1. To study about soil erosion and its remedies.
2. To know about soil fertility and its maintenance.
3. To know the importance of the organic materials and fertilizers
4. To know about the optimum utilization of fertilizer.
5. To study about the method of application of fertilizer.
6. To know about maintenance of soil fertility through irrigation, drainage and dry farming.

Theory:

1. Soil management and soil erosion 20%
  - Introduction
  - Types of soil erosion
  - problems and remedies
2. Soil fertility 20%
  - Introduction
  - Factor affecting fertility.
  - Management and increase of soil fertility
3. Manures 20%
  - Criteria of the essential elements and its classification
  - FYM, Compost and Green manuring
4. Fertilizers 30%
  - Nitrogenous, phosphetic, potassic, complex and mixed fertilizer.
  - Optimum use of fertilizer and methods of application of fertilizer
  - Mathematics of fertilizer
5. Soil management through irrigation, drainage and dry farming. 10%

Practical:

1. Study of different types of fertilizer
2. Study of different method of fertilizer application.
3. Study of optimum use of fertilizer.
4. Study of fertilizer requirement of crops and its mathematics.

Reference Books:

1. Jamin Vigyan ane vyavestha. (Gujarati Edition)
  - Babubhai Avarani, Anadaprakashan, Ahmedabad.
2. Soil science.
  - Harilal Desai, charottar book store, aanand..
3. Jamin Vyavastha ane Pak Utpadan (Gujarati Edition)
  - Ambalal Patel & Ramanlal Joshi
4. Agriculture science
  - M. H. Mehta

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301020800	Rural extension	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Soil Management

Marks-100

Objectives:-

1. To study about soil erosion and its remedies.
2. To know about soil fertility and its maintenance.
3. To know the importance of the organic materials and fertilizers
4. To know about the optimum utilization of fertilizer.
5. To study about the method of application of fertilizer.
6. To know about maintenance of soil fertility through irrigation, drainage and dry farming.

Theory:

1. Soil management and soil erosion 20%
  - Introduction
  - Types of soil erosion
  - problems and remedies
2. Soil fertility 20%
  - Introduction
  - Factor affecting fertility.
  - Management and increase of soil fertility
3. Manures 20%
  - Criteria of the essential elements and its classification
  - FYM, Compost and Green manuring
4. Fertilizers 30%
  - Nitrogenous, phosphatic, potassic, complex and mixed fertilizer.
  - Optimum use of fertilizer and methods of application of fertilizer
  - Mathematics of fertilizer
5. Soil management through irrigation, drainage and dry farming. 10%

Practical:

1. Study of different types of fertilizer
2. Study of different method of fertilizer application.
3. Study of optimum use of fertilizer.
4. Study of fertilizer requirement of crops and its mathematics.

Reference Books:

1. Jamin Vigyan ane vyavestha. (Gujarati Edition)
  - Babubhai Avarani, Anadaprakashan, Ahmedabad.
2. Soil science.
  - Harilal Desai, charottar book store, aanand..
3. Jamin Vyavastha ane Pak Utpadan (Gujarati Edition)
  - Ambalal Patel & Ramanlal Joshi
4. Agriculture science
  - M. H. Mehta

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301020900	Economics	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: Principles of Economics- 2

Marks-100

Objectives:-

1. To get knowledge about theory of production
2. To understand Distribution theory
3. To understand cost concept

Theory:-

UNIT 1 Theory of Production

(20%)

1. Meaning of Production
2. Law of Non-Proportionate Output
3. Economies of scale

UNIT 2 Cost Concepts

(20%)

1. Types of costs
2. Cost output relations
3. Fix cost & variable cost
4. Average cost and marginal cost

UNIT 3 Marginal Productivity theory of distribution

(20%)

UNIT 4 Rent

(20%)

1. Meaning
2. Regarding theory of rent
3. Modern theory of rent
4. Quasi rent

UNIT 5 Profit

(20%)

1. Meaning , theories of profit
2. Interest : Meaning, types, factors affecting interest rate
3. Wage : Meaning, types, affecting factors to real wages, wage theories

REFERENCES:

1. Ray N.C.- An introduction of Micro Economics
2. M.L. Seth – Principles of Economics
3. Ahuja H.L – Advanced Economics theory
4. Alfred Marshall – Principles of economics
5. N. GergoryMankia – Principles of economics

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301021000	Hindi	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: हिन्दी कहानी साहित्य

Marks-100

Objectives:-

- १ छात्र कहानी का आस्वादन करें ।
- २ छात्र कहानियोंका मूल्यांकन विश्लेषण करना सीखें ।
- ३ छात्र भाषाज्ञान प्राप्त करें ।

इकाई - १ साहित्यकार का जीवन - कवन	२०%
२ तात्विक मूल्यांकन	२०%
३ चारित्रिक विशेषताएँ	२०%
४ असंदर्भ व्याख्या	१५%
५ समग्रलक्षी मूल्यांकन	२५%

पाठ्य विषय :- कहानी कुंज - डॉ. उमाकान्त शास्त्री

जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद - ३

पाठ्य कहानियाँ :- १ सद्गति - प्रेमचंद

२ दुखवा मैं कैसे कहूँ मोरी सजनी - चतुरसेन शास्त्री

३ निंदिया लगी - भगवतीप्रसाद वाजपेयी

४ परदा - यशपाल

५ अपना अपना भाग्य - जैनेन्द्रकुमार

६ ब्रह्मराक्षस का शिष्य - गजानन माधव मुक्तिबोध

७ बू - अमृता - प्रीतम

संदर्भग्रंथ :

- १ प्रेमचंद की कहानियोंका प्रवृत्तिमूलक अध्ययन - डॉ. रामानुज उपाध्याय
- २ नई कहानियाँ संदर्भ और प्रवृत्ति - देवीशंकर अवस्थी
- ३ कुछ कहानियाँ : कुछ विचार - विश्वनाथ त्रिपाठी

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301021100	English	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: Core Course in English-3

Marks-100

Objectives

1. To introduce the students to the broad subject area and to acquire knowledge of a particular area.
2. To acquire the knowledge of history of English Literature from 1400 to 1660.
3. To understand the socio-political and literary context of the said era.
4. To introduce the students to dramatic form, thematic concerns and the connection of the text with the said age.

Form: Comedy, Renaissance Age

TEXT: TWELFTH NIGHTS- WILLIAM SHAKESPEARE (PLAY)

Course **100%**

Unit- 1 Study of History- Elizabethan Age, Dramatic design, importance of chorus 20%

Unit- 2 Study of History-Renaissance Age 20%

Unit- 3 Study of History- Comedy of Humours, comedy of manners 20%

Unit -4 Study- Twelfth Nights- William Shakespeare (play) 20%

Unit -5 Critical appreciation of the play, thematic concerns 20%

Recommended reading:

A Critical History of English Literature- David Daiches

History of English Literature- Mundra

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 203	19070301021200	Gujarati	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: કૃતિ અભ્યાસ (પદ્ય)

Marks-100

કૃતિ :- 'યાદગાર કાવ્યો' , સંપાદક : મહેન્દ્ર મેઘાણી: પ્રકાશન : લોક મિલાપ ટ્રસ્ટ - ભાવનગર પુન: પ્રકાશન ૨૦૦૪

Objectives

- (૧) ગાંધીયુગ - અનુગાંધીયુગને જોડતા કવિની કવિતાથી વિદ્યાર્થીઓ અવગત થાય.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓ કાવ્યનો આસ્વાદ માણે.
- (૩) વિદ્યાર્થીઓ કાવ્યપઠન, કાવ્યગાનથી માહિતગાર થાય.
- (૪) વિદ્યાર્થીઓ છંદ - અલંકારની સમજ કેળવે.
- (૫) વિદ્યાર્થીઓ સંવેદનશીલ બને.

એકમ :- ૧ 'યાદગાર કાવ્યો' કૃતિનું મૂલ્યાંકન (૨૦%)

એકમ :- ૨ 'યાદગાર કાવ્યો'નો સ્વરૂપગત અભ્યાસ. (૨૦%)

ગીત

ગઝલ

સોનેટ

એકમ :- ૩ 'યાદગાર કાવ્યો'નો વિષય ગત અભ્યાસ. (૨૦%)

ચિંતન

પ્રણય

પ્રકૃતિ

એકમ :- ૪ કાવ્ય કૃતિની સમીક્ષા : (નીચેના કાવ્યોમાંથી) (૨૦%)

એ જિંદગી, કન્યાદાન, જૂનું પિયરઘર, દૂનિયા અમારી, આભાસી મત્યુનું ગીત, સારગર અને શશી, પ્રભુ!
જીવન દે, કોણ ?, મળે ન મળે

એકમ :- ૫ સંદર્ભ (પૂર્વાપર સંદર્ભ સમજૂતિ) (૨૦%)

અભ્યાસમાં નિયત થયેલા કાવ્યોની સૂચિ :-

ક્રમ	કાવ્યનું શીર્ષક	કવિનું નામ	ક્રમ	કાવ્યનું શીર્ષક	કવિનું નામ
૧	રસ્તો	રતિલાલ ' અનિલ '	૧૪	આભાસી મત્યુનું ગીત	રાવજી પટેલ
૨	એ જિંદગી	ઉશનસુ	૧૫	ખોટ વર્તાયા કરે	ગની દહીવાલા
૩	આપની યાદ	કલાપી	૧૬	દૂનિયા અમારી	ભાનુ પ્રસાદ પંડ્યા
૪	ગુજારે જે શિરે તારે	બાલાશંકર કંઠારીયા	૧૭	પ્રભુ ! જીવન દે	રા. વિ. પાઠક
૫	સાગર અને શશી	કાન્ત	૧૮	તમને ફુલ દીધાનું યાદ	રમેશ પારેખ
૬	રસ્તા વસંતના	મનોજ ખંડેરિયા	૧૯	મરજીવિયા	પુજાલાલ
૭	કન્યા - વિદાય	અનિલ જોશી	૨૦	મરણ	યુનીલાલ મડિયા
૮	એક સર્વકાલીન વાર્તા	જગદીશ જોશી	૨૧	કૃષ્ણ - રાધા	પ્રિયકાન્ત મણિયાર
૯	જૂનું પિયરઘર	બળવંતરાય ઠાકોર	૨૨	નદીની રેતમાં	'આદિલ મન્સુરી '
૧૦	વિરહિણી	બાલમુકુંદ દવે	૨૩	પગલા કંકુઝરતાં	રાજેશ શુક્લ
૧૧	જ્યાં લગની છે	મકરન્દ દવે	૨૪	- તો આવ્યાં કને	ચંદ્રકાન્ત શેઠ
૧૨	- ને તમે યાદ આવ્યા	હરિન્દ્ર દવે	૨૫	કોણ ?	સુંદરમ્
૧૩	બોલ વાલમના	મણિલાલ દેસાઈ			

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

૧. અર્વાચીન કવિતા - સુદરમ: ગુર્જર પ્રકાશન
૨. આધુનિક કવિતા પ્રવાહ - જયંત પાઠક (૧૯૮૨)
૩. રાજેન્દ્ર - નિરંજન યુગની કવિતા - પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૪. આધુનિક કવિતામાં ભાષાકર્મ - સતિશ વ્યાસ
૫. સમર્થના - સુંદરમ્
૬. કાવ્યક્ષેપ - બિપીન આશર
૭. અધિત પર્વ - ૧-૨-૩ - સંપાદક જે એમ. ચંદ્રવાડીયા અને અન્ય
૮. વીસમી સદીની ગુજરાતી કાવ્યમુદ્રા - સંપાદક જે એમ. ચંદ્રવાડીયા અને અન્ય
૯. નિરંતર - નીતિન મહેતા
૧૦. વિવેચન પોથી - સં. શિરીષ પંચાલ
૧૧. કાવ્ય વિવેચનની સમસ્યાઓ - શિરીષ પંચાલ

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401021300	Agronomy	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Crop production

Marks-100

Objectives:-

1. To aware the students about classification, scientific name and economic importance of the field crops.
2. The students can know about the detail scientific agronomic practices to raise the major field crops.
3. The students can know the inputs requirements for the minor field crops for the maximization of the field of the minor crops.

Unit :- 1 Classification of field crop. 5 %

Unit :- 2 Family English and scientific name of field crop. 10 %

Unit :- 3 Improved and hybrid varieties of field crop like ground nut, castor, wheat, paddy, cotton, sugarcane, pigeon pea, chick pea. 10 %

Unit :- 4 Study of cultivation practices of following Major crops with reference of their distribution, Economics importance, history soil and climatic requirement, agronomic requirement via. Soil preparation to her vesting and threshing. Improved varieties, production potential, pests and diseases. 50 %

- 4.1 Oil seed crops.
1. Groundnut.
  2. Castor.

- 4.2 Grain crops.
1. Wheat.
  2. Paddy.

- 4.3 Commercial crops.
1. cotton.
  2. sugarcane.

- 4.4 Pulse crop
1. Pigeon pea.
  2. Chick pea (Horse grams).

Unit :- 5 Tabular information in short about Agronomics Requirements for the following crops. 25 %

- 5.1 Oil seed crop.
1. Sunflower.
  2. Sesamum.
  3. Mustard.

- 5.2 Grain crop.
1. Bajara.
  2. Maize.
  3. Jowar.

- 5.3 Commercial crops.
  - 1. Tobacco.
  - 2. Potato.
- 5.4 Pulse crops.
  - 1. Black gram.
  - 2. Green gram.
  - 3. Soyabean.
  - 4. Peas.

Practical

- 1. Methods of seed treatment of different field crop
- 2. Classification of field crop
- 3. Preparation and calculation of spray solution for crop protection
- 4. Identification of seed samples
- 5. Visit to crop museum.

References :-

- 1. “JaminVyavastha&pakUtpadan (Guj. Ed.)
- Dr. A. S. Patel & Dr. R. S. Joshi.
- 2. “KrushiPragati”
- Dr. IshwarbhaiChaturbhai Patel.
- 3. Fundamentals of Agronomy.
- Gopal Chandra De.
- 4. “Pak UtpadanVigyan”
- BabubhaiAvarani.
- 5. “JaminVigyan&JaminVyavastha”
- BabubhaiAvarani.

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401021400	Animal Husbandry	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: - Dairy Farm Management

Marks: 100

Objectives:

1. To know management & skills.
2. To understand the animal economics and milk production cost.
3. To study different registers kept on dairy farm
4. To perform various methods like dehorning, castration & identification.
5. To learn how to judge the age of animals.
6. To understand importance of vaccination.

Theory:

Unit: 1 Animal Management:

25%

- What is management? Details study of animal Management, Function of a manager
- Important points of dairy farm management

Unit: 2 Economics and Judging the Age:

20%

- Economics of animal husbandry business
- Judging the age of animals: importance and Methods

Unit: 3 Important Activities of Farm:

20%

- Dehorning and methods of dehorning, merits-demerits
- Castration: importance and methods of castration

Unit: 4 Animal Identification and Record keeping:

15%

- Identification marks: its importance and methods
- Record keeping: its importance and detail Study of different registers

Unit: 5 Pillars of Animal Husbandry:

20%

- Animal Breeding, Animal Management, Animal Nutrition and Animal Health
- Vaccination schedule for farm animals

Practical:

- (1) To observe daily routine of a dairy farm
- (2) To study records on a dairy farm
- (3) To Study methods of castration and dehorning procedure in a calf.
- (4) To study common methods of applying identification marks
- (5) To study animal breeding methods

Note: Each practical carries equal weight and marks.

Reference:

1. PashuVyavastha: Arun D. Dave, University GranthNirman Board, Ahmedabad.
2. VyavaharuGopalan: KrushnalalShukal, University GranthNirman Board, Ahmedabad
3. "Godarshan" A monthly Gujarati Magazine Dept. of A.H., Gujarat State, Gandhinagar
4. A Text Book of Animal Husbandry: G.C. Banerjee; Oxford & IBH Publishing Co. Pvt. Ltd., New Delhi.
5. A Hand Book of Animal Husbandry: By ICAR, New Delhi

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401021500	Horticulture & Forestry	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Fundamental of Horticulture -2

Marks-100

Objectives:-

- (i) student aware with fundamental principles of horticulture science
- (ii) Student gets theoretical as well as practical knowledge of horticulture science so useful in progressive farming.
- (iii) Create self - employment source.

Theory:-

(100%)

Unit: - 1. Planning of orchard

(20%)

- (i) Selection of place (ii) Climate (iii) Soil (iv) water (v) Fruit crop (vi) seedling
- (vii) Economical facility (viii) Preparation of land (ix) Supervision (x) Facility of labour

Unit: - 2. Pomology

(25%)

- Fruit crops of Gujarat state (i) Mango (ii) Banana (iii) Sapota (iv) Coconut (v) Papaya (vi) Guava (vii) Pomegranate (viii) Date palm (ix) Custard apple (x) Citrus (xi) Amla (xii) Ber - Introductory information (English name, Botanical name, family, variety, propagation method, sowing distance, production.)

Unit: - 3. Olericulture

(25%)

- Vegetable crops (i) Potato (ii) Tomato (iii) Capsicum (iv) Brinjal (v) Okra (vi) Onion (vii) Garlic - Introductory information (English name, Botanical name, family, variety, sowing method, sowing distance, production.)

Unit: - 4. Floriculture

(10%)

- (i) Importance of flowers and salient future.
- (ii) Importance of landscape garden.

Unit: - 5. Importance of nutrients in plant (In brief)

(20%)

- (i) Primary nutrients - N, P, K (trade name & percent of nutrient in fertilizer)
- (ii) Secondary nutrients - Mg, Ca, S
- (iii) Micro nutrients - Fe, Mn, B, Zn, Cu, Mo, Cl.

Practical

- (i) Visit to a fertilizer depot and collect information about fertilizer name percent of nutrient, price etc.
- (ii) Potting
- (iii) Method of raising of seedling in bed
- (iv) Recommended dose of nutrient in fruit crop and calculation of fertilizer dose
- (v) Identify the characteristics of fruit & vegetables

References

- (1) “ Fal ane Ful ” (Gujrati edition- march 2015)
pub.: Directore of extension education, J. A.U.– Junagadh.
- (2) “ Falpako ” (Gujrati edition- march 2013)
pub.: Directore of extension education, A. A. U., Anand
- (3) “ Fal visheshank ” (Gujrati edition)
pub.: “Krushigovidya”, Anand Kendra, (G.A.U.) – Anand
- (4) “ Ful visheshank ” (Gujrati edition)
pub.: “Krushigovidya”, Anand Kendra, (G.A.U.) – Anand
- (5) “ Shak bhaji visheshank ” (Gujrati edition)
pub.: “Krushigovidya”, Anand Kendra, (G.A.U.) – Anand

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401021600	Rural extension	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: વિસ્તરણ પરિચય - ૨

Marks-100

Objectives

- ૧.વિસ્તરણ કાર્યકર્તાની સમગ્ર ભૂમિકાને તપાસવી.
- ૨.વિસ્તરણ કાર્યને એક શિક્ષણ પ્રક્રિયા તરીકે સમજવી.
- ૩.વિસ્તરણ કાર્ય અને શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ તપાસવો.
- ૪.વિસ્તરણ કાર્યકર્તા એક જીવંત મિડીયા તરીકે સમજવા.

અભ્યાસક્રમ (થીયરી)

એકમ :- ૧

વિસ્તરણ કાર્ય માટે વિસ્તરણ કાર્યકર્તાનું કાર્યક્ષેત્ર અને તેના કાર્યો - (૨૦%)

એકમ :- ૨

વિસ્તરણ કાર્યમાં વિસ્તરણ કાર્યકર્તાનાં ગુણ અને ફરજો અને તેની ભૂમિકા / મહત્વ (૨૦%)

એકમ :- ૩

વિસ્તરણ કાર્યમાં વિસ્તરણ કાર્યકર્તાની તાલીમ / મહત્વ - (૨૦%)

એકમ :- ૪

વિસ્તરણ કાર્યમાં કાર્યકર્તાની જરૂરિયાત અને કામગીરી કરતા સમયે રાખવાની સાવધાની - (૨૦%)

એકમ :- ૫

વિસ્તરણ કાર્યમાં વિસ્તરણ સંગઠન અને તાલીમમાં ગહનતા - (૨૦%)

પ્રેક્ટીકલ:-

૧. સમાચાર પત્રોના ઉપયોગ અને તેની અસર તપાસવી.
૨. ટી.વી.માં આવતા ગ્રમવિકાસને લગતા કાર્યક્રમની અસર તપાસવી.
૩. વિસ્તરણ કાર્ય કરવામાં આવતા વિધ્નો તપાસવા.
૪. વિસ્તરણ કાર્યમાં લોકોની રૂચી તપાસવી.

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ:-

૧. ગ્રામ વિકાસ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૨. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૩. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૪. સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૫. વિસ્તરણ શિક્ષણના મૂળ તત્ત્વો લે.- ધીરજ ધકાણ

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401021700	Economics	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: RURAL ECONOMICS – 2

Marks-100

Objectives:-

- 1.To understand the importance and problems of village Industries in Economic development
- 2.Become familiar with the ideas of Gandhiji on rural development
- 3.To be informed by the Demographic Problems of India

Theory:-

UNIT 1 Rural industries (20%)

- 1.Meaning importance in rural development
- 2.Limitations of Rural industries in India
- 3.Remedies for removing limitation

UNIT 2 Gandhian approach (20%)

- 1.Gandhian thought on rural industries and rural development
- 2.Relevance of Gandhian thought in contemporary

UNIT 3 Agro-Based industries (20%)

- 1.Meaning, scope
- 2.Roll of Agro-Industries in Agriculture and Rural Development Limitation
- 3.Measures to safer limitations

UNIT 4 Rural debt (20%)

- 1.Introduction
- 2.Reasons of Rural Debt
- 3.Remedies for reducing Rural Debt.

UNIT 5 Rural Population (20%)

- 1.salient features of India's population
- 2.population Explosion – causes, measures to check population Explosion
- 3.government to check population Explosion in India

REFERENCES:-

- 1.Rudra A. – Indian Agricultural Economics
- 2.Rudra Dutt and K.P.M. Sundharam - Indian Economy
- 3.A.N. Agarwal – Indian Economy
- 4.Vasant Desai – Fundamentals of Rural Developments
- 5.Sandharam I.S. – Rural Development
- 6.Dr.Bhaskar Joshi – Bharat nu Krushushetra – Vikasanepadkaaro

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401021800	Hindi	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: आँचलिक उपन्यास

Marks-100

Objectives:-

- १ छात्र उपन्यास का आस्वादन करें ।
- २ छात्र उपन्यास का मूल्यांकन विश्लेषण करना सीखें ।
- ३ छात्र भाषाज्ञान प्राप्त करें ।

इकाई - १ साहित्यकार का जीवन - कवन	२०%
२ उपन्यास का उद्भव विकास	२०%
३ पात्रों की चारित्रिक विशेषताएँ	२०%
४ असंदर्भ व्याख्या	१५%
५ समग्रलक्षी मूल्यांकन	२५%

पाठ्य विषय :- गंगामैया - भैरवप्रसाद गुप्त

संदर्भग्रंथ :

- १ उपन्यास स्वरूप और संवेदना - राजेन्द्र यादव
- २ हिन्दी उपन्यास उद्भव और विकास - हजारीप्रसाद द्विवेदी
- ३ साहित्यिक निबंध - राजनाथ शर्मा
- ४ उपन्यासकार कमलेश्वर : संवेदना और शिल्प - डॉ. देशाणी महेन्द्रकुमार

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401021900	English	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: Core Course in English - 4

Marks-100

Objectives

1. To introduce the students to the broad subject area and to acquire knowledge of a particular area.
2. To acquire the knowledge of history of English Poetry especially from Elizabethan Age to Neo-Classical Age.
3. To understand the socio-political and literary context of the said era.
4. To introduce the students to dramatic form, thematic concerns and the connection of the text with the said age.

Form: Poetry, Study of History - Elizabethan Age to Neo-Classical Age

TEXT: SAMSON AGONISTES- JOHN MILTON

Course **100%**

Unit-1 Study of the characteristics of Age of Milton. 20%

Unit-2 Critical appreciation of the poem- Samson Agonistes 20%

Unit-3 Critical notes, reference to the contexts and thematic concerns 20%

Unit-4 Study of history- John Donne 20%

Unit-5 Study of history- Marlowe 20%

Recommended reading:

A Critical History of English Literature- David Daiches

History of English Literature- Mundra

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	Core - 204	19070401022000	Gujarati	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: કૃતિ અભ્યાસ (ગદ્ય)

(અર્વાચીન ગદ્યકૃતિ - 'વનાંચલ')

કૃતિ :- 'વનાંચલ' - લેખક : જયંત પાઠક : સાતમું પુનઃમુદ્રણ-૧૯૯૭: પ્રકાશક : ગુર્જરકાર્યાલય

Objectives

- (૧) વિદ્યાર્થીઓ આત્મકથા સ્વરૂપ અને અનુગાંધીયુગનાં સમર્થ સર્જક જયંતપાઠકથી પરિચિત થાય.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓમાં સંકલ્પ શક્તિ, આત્મબળ, ભૂગોળ તથા ઐતિહાસિક તથ્યોથી અવગત કરવા.
- (૩) વિદ્યાર્થીઓમાં સમાજ તરફ અભિમુખતા વધે.
- (૪) વાંચનથી નીતિ ધર્મ તથા મૂલ્ય બોધપાઠ સમાજ જીવન, ઘડતરમાં મદદરૂપ બને

એકમ :- ૧ આત્મકથાનું સ્વરૂપ (સંક્ષિપ્ત પરિચય) જયંતપાઠકનાં જીવન કવનનો પરિચય	(૨૦%)
એકમ :- ૨ 'વનાંચલ' કૃતિની સમગ્રલક્ષી સમીક્ષા	(૨૦%)
એકમ :-૩ 'વનાંચલ'નું ગદ્ય 'વનાંચલ'માં સમાજ ચિત્રણ 'વનાંચલ'માં પ્રકૃતિ નિરૂપણ	(૨૦%)
એકમ :- ૪ 'વનાંચલ'માં ચરિત્રાલેખન ઐતિહાસિક તથ્યોનું નિરૂપણમાં ભૌગોલિક 'વનાંચલ' 'વનાંચલ'માં શ્રદ્ધા-અંધશ્રદ્ધાનું ચિત્રણ	(૨૦%)
એકમ :- ૫ પૂર્વાપર સંદર્ભ	(૨૦%)

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

૧. સારસ્વત જયન્ત પાઠક	: લે. દક્ષા વ્યાસ	: પાર્શ્વપ્રકાશન
૨. આત્મકથા	: સ્વરૂપ અને વિકાસ	: સદ્ભાવ પ્રકાશન
૩. આત્મકથા - સ્વરૂપશ્રેણી	: સતીશ વ્યાસ	: અરૂણોદય પ્રકાશન
૪. સન્ધાન	: સુમન શાહ	: પાર્શ્વપ્રકાશન
૫. સાહિત્ય ચર્ચા	: નિરંજન ભગત	: ગુર્જર પ્રકાશન
૬. ગુજરાતી આત્મકથા લેખન	: ચંદ્રકાંત ટોપીવાળા	: નેશનલ બુક ટ્રસ્ટ
૭. સ્વરૂપ સન્નિધાન	: સુમન શાહ	: પાર્શ્વપ્રકાશન
૮. ગંધાક્ષત	: અનંતરાય રાવળ	

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 205	19070501022100	Crop production	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Crop production

Marks-100

Objectives:-

1. To aware the students about classification, scientific name and economic importance of the field crops.
2. The students can know about the detail scientific agronomic practices to raise the major field crops.
3. The students can know the inputs requirements for the minor field crops for the maximization of the field of the minor crops.

Unit :- 1 Classification of field crop. 5 %

Unit :- 2 Family English and scientific name of field crop. 10 %

Unit :- 3 Improved and hybrid varieties of field crop like ground nut, castor, wheat, paddy, cotton, sugarcane, pigeon pea, chick pea. 10 %

Unit :- 4 Study of cultivation practices of following Major crops with reference of their distribution, Economics importance, history soil and climatic requirement, agronomic requirement via. Soil preparation to her vesting and threshing. Improved varieties, production potential, pests and diseases. 50 %

4.1 Oil seed crops.

1. Groundnut.
2. Castor.

4.2 Grain crops.

1. Wheat.
2. Paddy.

4.3 Commercial crops.

1. cotton.
2. sugarcane.

4.4 Pulse crop

1. Pigeon pea.
2. Chick pea (Horse grams).

Unit :- 5 Tabular information in short about Agronomics Requirements for the following crops. 25 %

5.1 Oil seed crop.

1. Sunflower.
2. Sesamum.
3. Mustard.

- 5.2 Grain crop.
1. Bajara.
  2. Maize.
  3. Jowar.
- 5.3 Commercial crops.
1. Tobacco.
  2. Potato.
- 5.4 Pulse crops.
1. Black gram.
  2. Green gram.
  3. Soyabean.
  4. Peas.

Practical

1. Methods of seed treatment of different field crop
2. Classification of field crop
3. Preparation and calculation of spray solution for crop protection
4. Identification of seed samples
5. Visit to crop museum.

References :-

1. "JaminVyavastha&pakUtpadan (Guj. Ed.)
- Dr. A. S. Patel & Dr. R. S. Joshi.
2. "KrushiPragati"
- Dr. IshwarbhaiChaturbhai Patel.
3. Fundamentals of Agronomy.
- Gopal Chandra De.
4. "Pak UtpadanVigyan"
- BabubhaiAvarani.
5. "JaminVigyan&JaminVyavastha"
- BabubhaiAvarani.

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 205	19070501022200	Dairy Farm Management	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: - Dairy Farm Management

Marks: 100

Objectives:

1. To know management & skills.
2. To understand the animal economics and milk production cost.
3. To study different registers kept on dairy farm
4. To performs various methods like dehorning, castration & identification.
5. To learn how to judge the age of animals.
6. To understand importance of vaccination.

Theory:

Unit: 1 Animal Management:

20%

- What is management? Details study of animal Management, Function of a manager
- Important points of dairy farm management

Unit: 2 Economics and Judging the Age:

20%

- Economics of animal husbandry business
- Judging the age of animals: importance and Methods

Unit: 3 Important Activities of Farm:

20%

- Dehorning and methods of dehorning, merits-demerits
- Castration: importance and methods of castration

Unit: 4 Animal Identification and Record keeping:

20%

- Identification marks: its importance and methods
- Record keeping: its importance and detail Study of different registers

Unit: 5 Pillars of Animal Husbandry:

20%

- Animal Breeding, Animal Management, Animal Nutrition and Animal Health
- Vaccination schedule for farm animals

Practical:

- (1) To observe daily routine of a dairy farm
- (2) To study records on a dairy farm
- (3) To Study methods of castration and dehorning procedure in a calf.
- (4) To study common methods of applying identification marks
- (5) To study animal breeding methods

Note: Each practical carries equal weight and marks.

Reference:

1. PashuVyavastha: Arun D. Dave, University GranthNirman Board, Ahmedabad.
2. VyavaharuGopalan: KrushnalalShukal, University GranthNirman Board, Ahmedabad
3. "Godarshan" A monthly Gujarati Magazine Dept. of A.H., Gujarat State, Gandhinagar
4. A Text Book of Animal Husbandry: G.C. Banerjee; Oxford & IBH Publishing Co. Pvt. Ltd., New Delhi.
5. A Hand Book of Animal Husbandry: By ICAR, New Delhi

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 205	19070501022300	Principles of Horticulture	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Principles of Horticulture-2

Marks-100

Objectives:-

- (i) student aware with fundamental principles of horticulture science
- (ii) Student gets theoretical as well as practical knowledge of horticulture science so useful in progressive farming.
- (iii) Create self - employment source.

Theory:-

(100%)

Unit: - 1. Planning of orchard

(15%)

- (i) Selection of place (ii) Climate (iii) Soil (iv) water (v) Fruit crop (vi) seedling
- (vii) Economical facility (viii) Preparation of land (ix) Supervision (x) Facility of labour

Unit: - 2. Pomology

(35%)

- Fruit crops of Gujarat state (i) Mango (ii) Banana (iii) Sapota (iv) Coconut (v) Papaya (vi) Guava (vii) Pomegranate (viii) Date palm (ix) Custard apple (x) Citrus (xi) Amla (xii) Ber
- Introductory information (English name, Botanical name, family, variety, propagation method, sowing distance, production.)

Unit: - 3. Olericulture

(20%)

- Vegetable crops (i) Potato (ii) Tomato (iii) Capsicum (iv) Brinjal (v) Okra (vi) Onion (vii) Garlic - introductory information (English name, Botanical name, family, variety, sowing method, sowing distance, production.)

Unit: - 4. Floriculture

(10%)

- (i) Importance of flowers and salient future.
- (ii) Importance of landscape garden.

Unit: - 5. Importance of nutrients in plant (In brief)

(20%)

- (i) Primary nutrients - N, P, K (trade name & percent of nutrient in fertilizer)
- (ii) Secondary nutrients - Mg, Ca, S
- (iii) Micro nutrients - Fe, mn, B, zn, Cn, Mo, Cl

Practical

- (i) Visit to a fertilizer depot and collect information about fertilizer name percent of nutrient, price etc.
- (ii) Potting
- (iii) Method of raising of seedling in bed
- (iv) Recommended dose of nutrient in fruit crop and calculation of fertilizer dose

References

- (1) “ Fal ane Ful ” (Gujrati edition- march 2015)
pub.: Directore of extension education, J. A.U.– Junagadh.
- (2) “ Falpako ” (Gujrati edition- march 2013)
pub.: Directore of extension education, A. A. U., Anand
- (3) “ Fal visheshank ” (Gujrati edition)
pub.: “Krushigovidya”, Anand Kendra, (G.A.U.) – Anand
- (4) “ Ful visheshank ” (Gujrati edition)
pub.: “Krushigovidya”, Anand Kendra, (G.A.U.) – Anand
- (5) “ Shak bhaji visheshank ” (Gujrati edition)
pub.: “Krushigovidya”, Anand Kendra, (G.A.U.) – Anand

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 205	19070501022400	Introduction to extension	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: વિસ્તરણ પરિચય - ૨

Marks-100

Objectives

- ૧.વિસ્તરણ કાર્યકર્તાની સમગ્ર ભૂમિકાને તપાસવી.
- ૨.વિસ્તરણ કાર્યને એક શિક્ષણ પ્રક્રિયા તરીકે સમજવી.
- ૩.વિસ્તરણ કાર્ય અને શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ તપાસવો.
- ૪.વિસ્તરણ કાર્યકર્તા એક જીવંત મિડીયા તરીકે સમજવા.

અભ્યાસક્રમ (થીયરી)

એકમ :- ૧

વિસ્તરણ કાર્ય માટે વિસ્તરણ કાર્યકર્તાનું કાર્યક્ષેત્ર અને તેના કાર્યો - (૨૦%)

એકમ :- ૨

વિસ્તરણ કાર્યમાં વિસ્તરણ કાર્યકર્તાનાં ગુણ અને ફરજો અને તેની ભૂમિકા / મહત્વ - (૨૦%)

એકમ :- ૩

વિસ્તરણ કાર્યમાં વિસ્તરણ કાર્યકર્તાની તાલીમ / મહત્વ - (૨૦%)

એકમ :- ૪

વિસ્તરણ કાર્યમાં કાર્યકર્તાની જરૂરિયાત અને કામગીરી કરતા સમયે રાખવાની સાવધાની - (૨૦%)

એકમ :- ૫

વિસ્તરણ કાર્યમાં વિસ્તરણ સંગઠન અને તાલીમમાં ગહનતા - (૨૦%)

પ્રેક્ટીકલ:-

૧. સમાચાર પત્રોના ઉપયોગ અને તેની અસર તપાસવી.
૨. ટી.વી.માં આવતા ગ્રમવિકાસને લગતા કાર્યક્રમની અસર તપાસવી.
૩. વિસ્તરણ કાર્ય કરવામાં આવતા વિષ્ણો તપાસવા.
૪. વિસ્તરણ કાર્યમાં લોકોની રૂચી તપાસવી.

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ:-

૧. ગ્રામ વિકાસ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૨. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૩. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૪. સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ લે.- બાબુભાઈ અવરાણી
૫. વિસ્તરણ શિક્ષણના મૂળ તત્ત્વો લે.- ધીરજ ધકાણ

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Se m.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 205	19070501022500	Gujarati	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: કૃતિ અભ્યાસ (ગદ્ય)

(અર્વાચીન ગદ્યકૃતિ - 'વનાંચલ')

કૃતિ :- 'વનાંચલ' - લેખક : જયંત પાઠક : સાતમું પુનઃમુદ્રણ-૧૯૯૭: પ્રકાશક : ગૂર્જરકાર્યાલય

Objectives

- (૧) વિદ્યાર્થીઓ આત્મકથા સ્વરૂપ અને અનુગાંધીયુગનાં સમર્થ સર્જક જયંતપાઠકથી પરિચિત થાય.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓમાં સંકલ્પ શક્તિ, આત્મબળ, ભૂગોળ તથા ઐતિહાસિક તથ્યોથી અવગત કરવા.
- (૩) વિદ્યાર્થીઓમાં સમાજ તરફ અભિમુખતા વધે.
- (૪) વાંચનથી નીતિ ધર્મ તથા મૂલ્ય બોધપાઠ સમાજ જીવન, ઘડતરમાં મદદરૂપ બને

એકમ :- ૧ આત્મકથાનું સ્વરૂપ (સંક્ષિપ્ત પરિચય) જયંતપાઠકનાં જીવન કવનનો પરિચય	(૨૦%)
એકમ :- ૨ 'વનાંચલ' કૃતિની સમગ્રલક્ષી સમીક્ષા	(૨૦%)
એકમ :- ૩ 'વનાંચલ'નું ગદ્ય 'વનાંચલ'માં સમાજ ચિત્રણ 'વનાંચલ'માં પ્રકૃતિ નિરૂપણ	(૨૦%)
એકમ :- ૪ 'વનાંચલ'માં ચરિત્રાલેખન ઐતિહાસિક તથ્યોનું નિરૂપણમાં ભૌગોલિક 'વનાંચલ' 'વનાંચલ'માં શ્રદ્ધા-અંધશ્રદ્ધાનું ચિત્રણ	(૨૦%)
એકમ :- ૫ પૂર્વાપર સંદર્ભ	(૨૦%)

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

૧. સારસ્વત જયન્ત પાઠક	: લે. દક્ષા વ્યાસ	: પાર્શ્વપ્રકાશન
૨. આત્મકથા	: સ્વરૂપ અને વિકાસ	: સદ્ભાવ પ્રકાશન
૩. આત્મકથા - સ્વરૂપશ્રેણી	: સતીશ વ્યાસ	: અરૂણોદય પ્રકાશન
૪. સન્ધાન	: સુમન શાહ	: પાર્શ્વપ્રકાશન
૫. સાહિત્ય ચર્ચા	: નિરંજન ભગત	: ગુર્જર પ્રકાશન
૬. ગુજરાતી આત્મકથા લેખન	: ચંદ્રકાંત ટોપીવાળા	: નેશનલ બુક ટ્રસ્ટ
૭. સ્વરૂપ સંન્નિધાન	: સુમન શાહ	: પાર્શ્વપ્રકાશન
૮. ગંધાક્ષત	: અનંતરાય રાવળ	

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 205	19070501022600	Hindi	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: आँचलिक उपन्यास

Marks-100

Objectives:-

- १ छात्र उपन्यास का आस्वादन करें ।
- २ छात्र उपन्यास का मूल्यांकन विश्लेषण करना सीखें ।
- ३ छात्र भाषाज्ञान प्राप्त करें ।

इकाई - १ साहित्यकार का जीवन - कवन	२०%
२ उपन्यास का उद्भव विकास	२०%
३ पात्रों की चारित्रिक विशेषताएँ	२०%
४ असंदर्भ व्याख्या	१५%
५ समग्रलक्षी मूल्यांकन	२५%

पाठ्य विषय :- गंगामैया - भैरवप्रसाद गुप्त

संदर्भग्रंथ :

- १ उपन्यास स्वरूप और संवेदना - राजेन्द्र यादव
- २ हिन्दी उपन्यास उद्भव और विकास - हजारीप्रसाद द्विवेदी
- ३ साहित्यिक निबंध - राजनाथ शर्मा
- ४ उपन्यासकार कमलेश्वर : संवेदना और शिल्प - डॉ. देशाणी महेन्द्रकुमार

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 205	19070501022700	Plant protection & pest management-II	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Plant protection & pest management-II

Marks-100

Objectives:

1. To aware the students about plant diseases
2. To introduce the students about the causes, infection and symptoms of diseases in plants.
3. To inform the students about detailed control measures of plant diseases.
4. To aware the students about pesticides.
5. To aware the students about weed and weed control.

Theory:

Unit-1 Introduction and definition of plant diseases: (30%)

- 1.1 Causes of plant diseases.
- 1.2 Disease infection in plant and relation between Cause-host-climate
- 1.3 Classification of plant diseases on the basis of occurrence
- 1.4 Dispersal of plant diseases
- 1.5 Introductory study of Bacteria, Fungi and Viruses which causes diseases in plants.

Unit-2 Study of symptoms of plant diseases. (20%)

Unit-3 Principles of plant diseases control and control measures. (20%)

Unit-4 Types of fungicides and its classification. (10%)

Unit-5 Study of weeds. (20%)

- 1.1 Definition and classification of weed
- 1.2 De-merits of weed
- 1.3 Uses of weed
- 1.4 Dispersal of Weed
- 1.5 Weed Control

Practical:-

1. Structural study of Bacteria, Fungi and Viruses
2. Preparation of Bordeaux mixture and Bordeaux Paste
3. Rodent Control.
4. Methods of seed treatment affected by disease agents
5. Visit to farmers' field to identify weed and diseases symptoms

References:

1. Plant Disease (6th edition) -R.S.Singh
2. Disease of crop plant in India -G. Rangaswami
3. Principles and procedures of plant protection (3rd Edition) - S. B. Chattopadhyay
4. Introduction to principles of plant pathology (3rd Edition) - R. S. Singh
5. Sampurna Pak Sanrakshan Part-II (Gujarati Edition) - Babubhai Avarani

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 206	19070601022800	Agriculture engineering	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Agriculture Engineering

Marks-100

Objectives

- (૧) સર્વેક્ષણની જુદી જુદી પધ્ધતિઓથી ઉડાણપૂર્વક માહિતગાર બને.
- (૨) તલેક્ષણની જુદી જુદી પધ્ધતિઓથી માહિતગાર બને.
- (૩) સર્વેક્ષણના જુદા જુદા સાધનોનો પરીચય કેળવે.
- (૪) દરેક પધ્ધતિનો ક્ષેત્રમાં ઉપયોગ કરતા શીખે.

સૈધાંતિક :-

(100%)

એકમ :- ૧. સર્વેક્ષણ.

(20%)

- (૧) સર્વેક્ષણની વ્યાખ્યા અને સર્વેક્ષણનું વર્ગીકરણ.
- (૨) સર્વેક્ષણના મુળભુત સિધ્ધાંતો.
- (૩) અંતર માપવાની રીતો.
- (૪) બે સ્થાન વચ્ચેના અંતરની માપણી.
- (૫) આરેખણનો અર્થ અને આરેખણ કરવાની રીતો.
- (૬) માપણીમાં થતી ગુટીઓ અને સમાધાન
- (૭) કાટખુણા રચવાની રીતો.

એકમ :-૨

સાંકળ સર્વેક્ષણ

(20%)

- (૧) સાંકળ સર્વેક્ષણમાં વપરાતા પ્રાવૈધિક પદો અને સર્વેક્ષણમાં વપરાતી રૂઢ સંજ્ઞાઓ.
- (૨) સાંકળના પ્રકારો દરેકના માપ.
- (૩) ક્ષેત્રનોંધ પોથી.
- (૪) શંકુઓ અને શંકુનો મોજણીમાં ઉપયોગ.

એકમ :- ૩

(પ્લેન ટેબલ) સમપાટ સર્વેક્ષણ.

(20%)

- (૧) વ્યાખ્યા અને સાધનો.
- (૨) સમપાટ સર્વેક્ષણના લાભાલાભ.
- (૩) સમપાટ સર્વેક્ષણ કરવાની રીતો.
- (૪) સમપાટ સર્વેક્ષણમાં થતી સામાન્ય ત્રુટીઓ.

એકમ :- ૪. તલેક્ષણ.

(20%)

- (૧) તલેક્ષણની વ્યાખ્યા અને પ્રાવૈધિક પદો.
- (૨) લેવલ અને તેના પ્રકાર - તલેક્ષણનું વર્ગીકરણ.
- (૩) સામોચ્ય રેખાઓ અને તેની લાક્ષણિકતાઓ.
- (૪) સામોચ્ય રેખાના ઉપયોગો.
- (૫) સામોચ્ય રેખાનું સ્થાન નિર્ધારણ.

એકમ :- ૫. રસ્તા અને સડક.

(20%)

- (૧) રસ્તાના પ્રકારો.
- (૨) રાષ્ટ્રીય ધોરી માર્ગ.
- (૩) રાજ્ય ધોરી માર્ગ.

પ્રાયોગીક :-

- (૧) સાકળથી જમીન માપણી કરવી.
- (૨) પ્લેનટેબલ સાધનોની ઓળખ કરવી.
- (૩) જુદી જુદી સાકળનો અભ્યાસ કરવો.
- (૪) જમીનના જુદા જુદા બિન્દુઓની સાપેક્ષ ઉચ્ચાઈ શોધવી.

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

- (૧) કૃષિ ઇજનેરી ભાગ :- ૧ - ૨ અંબાલાલ. આઈ. પટેલ
- (૨) પ્રાથમીક સર્વક્ષણ :- જયંતિલાલ. પી. ખખ્ખર એમ.એમ પટેલ અને ચંદુભાઈ.જે પટેલ
- (૩) ખેતી ઇજનેરી :- બાબુભાઈ અવરાણી

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 206	19070601022900	History of Indian culture	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: History of Indian Culture

Marks-100

Objectives

૧. અનુવૈદિક યુગની સંસ્કૃતિ જાણે.
૨. મૌર્ય કાલિન સાંસ્કૃતિક વિશેષતા જાણે.
૩. પ્રાચીન ભારતમાં ધર્મ, તત્વજ્ઞાન અંગે સમજે

એકમ :- ૧. (20%)

૧. અનુવૈદિક કાળની રાજકિય, સાંસ્કૃતિક વિશેષતાઓ.
૨. અનુવૈદિક કાળનું સમાજ જીવન અને તેમાં આવેલા પરિવર્તનો.
૩. વૈદિક વર્ણશ્રમ વ્યવસ્થા અને ચતુર્થ પુરુષાર્થ.

એકમ :- ૨. (20%)

૧. મૌર્ય સમ્રાજયની સ્થાપના અને ચંદ્રગુપ્ત મૌર્યનું જીવન.
૨. ચંદ્રગુપ્ત મૌર્યની કારકિર્દી અને સિધ્ધિઓ.
૩. ચંદ્રગુપ્તની શાસન વ્યવસ્થા અને સામાજિક તેમજ સાંસ્કૃતિક સ્થિતિ.
૪. સમ્રાટ અશોકનું જીવન, તેની શાસન વ્યવસ્થા, અને ધર્મપ્રવર્તક તરીકે અશોકની મહત્તા.

એકમ :- ૩ (20%)

૧. ગુપ્ત યુગનો ઉદય અને વિકાશ.
૨. ચંદ્રગુપ્ત પહેલાની કારકિર્દી અને સિધ્ધિઓ, સ્કન્દ ગુપ્ત.
૩. પ્રાચીન ભારતના સુવર્ણયુગ તરીકે ગુપ્તયુગની સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને રાજકીય સિધ્ધિઓ.
૪. ગુપ્ત સામ્રાજયના પતનના કારણો.

એકમ :- ૪. (20%)

૧. હર્ષવર્ધનની કારકિર્દી અને સિધ્ધિઓ.
૨. દક્ષિણ-પૂર્વના દેશો જેવા કે શ્રીલંકા, જાવા, સુમાત્રા, બાલી, બર્મામાં ભારતીય સંસ્કૃતિનો પ્રચાર અને પ્રભાવ.

એકમ :- ૫. (20%)

૧. ભારતીય સંસ્કૃતિના મહાન આચાર્યો જેવા કે શંકરાચાર્ય, રામાનુજાચાર્ય, વલ્લભાચાર્યનું સંસ્કૃતિને પ્રદાન.
૨. પ્રાચીન ભારતમાં ધર્મ, તત્વજ્ઞાન અને શિક્ષણ.

સંદર્ભ ગ્રંથો :-:-

૧. જગતના ઇતિહાસની રૂપરેખા	-	જશુભાઈ પટેલ
૨. ભારતીય પ્રાચીન શિલ્પકલા	-	પ્રવિણચંદ્ર ચિ. પરીખ
૩. માર્ક હિંદનું દર્શન	-	જવાહરલાલ નહેરૂ
૪. આપણો વારસો અને વૈભવ	-	દર્શક
૫. પ્રાચીન ભારત ભાગ ૧ - ૨	-	હરિપ્રસાદ શાસ્ત્રી
૬. ભારતીય સંસ્કૃતિની તાત્વિક ભુમિકા	-	ડૉ. મુકુન્દરાય કોટેયા
૭. પ્રાચીન ભારતનો ઇતિહાસ	-	આર.કે. ધારૈયા
૮. સંસ્કૃતિકે ચાર અધ્યાય	-	ડૉ. રામધારીસિંહ દિનકર
૯. ગુજરાતનો પ્રાચીન ઇતિહાસ	-	હરિપ્રસાદ શાસ્ત્રી
૧૦. હડપ્પા અને મોહેન્જો ડેરો	-	હરિપ્રસાદ શાસ્ત્રી

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 206	19070601023000	Social Psychology	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: સામાજિક મનોવિજ્ઞાન - ૨

Marks-100

Objectives

- વિદ્યાર્થીઓ મનોવૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિના પ્રકારો અને લક્ષણોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.
- સામાજિક વલણોની માહિતી મેળવે.
- નેતૃત્વના જ્ઞાનથી પરિચીત થાય.
- ટોળાનું સ્વરૂપ અને પ્રકારો જાણે.

અભ્યાસક્રમ

(100%)

યુનિટ ૧ જુથ અને તેના પ્રકારો

(20%)

- મનોવૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિએ જુથ એટલે શું ?, જુથના લક્ષણો, જુથના પ્રકારો, વિધીસર જુથ અને સવિધીસર જુથ, જુથનું સંગઠન અને જુથની એકતા

યુનિટ - ૨ સામાજિક મનોવલણો

(20%)

- સામાજિક વલણની વ્યાખ્યા અને લક્ષણો
- સામાજિક વલણોના પ્રકારો અને સ્વરૂપ

યુનિટ - ૩ નેતૃત્વ

(20%)

- નેતૃત્વની વ્યાખ્યા
- નેતૃત્વના પ્રકાર, તેના કાર્યો, નેતાના વ્યક્તિગત લક્ષણો

યુનિટ - ૪ ટોળા વર્તન

(20%)

- પરીચય, ટોળાની વ્યાખ્યા, ટોળાનાં લક્ષણો, ટોળાનાં પ્રકાર.

યુનિટ - ૫ સંકુલ સમાજ

(20%)

- સંકુલ સમાજ એટલે શું ? - સંકુલ સમજના લક્ષણો, ફેશન અને નવિનતાની ધેલછા. ફેશનના પ્રેરક બળો.

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

૧. સામાજિક મનોવિજ્ઞાન - વી.સ. વણકર
૨. સામાજિક મનોવિજ્ઞાન - એ.જી. શાહ
૩. સામાજિક મનોવિજ્ઞાન - પ્રો.લાડવા ભટ, સારડા
૪. સામાજિક મનોવિજ્ઞાન - ભટ, સારડા, શાહ

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Se m.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 206	19070601023100	Gujarati	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title :- ગુજરાતી વ્યાકરણ, સર્જન, - લેખન કૌશલ - ૨

અભ્યાસક્રમ :- ગદ્યખંડનું વિવરણ ; સંક્ષેપીકરણ; વિરામચિન્હો; રૂઢીપ્રયોગો,કહેવતો; સમાસ (દ્વન્દ્વ, તત્પુરુષ, કર્મધારક, ઉપપદ, બહુવ્રીહિ) (100%)

હેતુ :-

- (૧) વિદ્યાર્થીઓમાં ગુજરાતી ભાષાનો લગાવ વધશે.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષામાટે સક્ષમ બનશે.
- (૩) વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતી ભાષાના વ્યાકરણ લેખક તરફ અભિમુખ બનશે.
- (૪)વિદ્યાર્થીઓમાં લેખન કૌશલ વિકસે.

એકમ :- ૧. ગદ્યખંડનું વિવરણ (૨૦%)

એકમ :- ૨. સંક્ષેપીકરણ (૨૦%)

એકમ :- ૩. વિરામચિન્હો (૧૫%)

એકમ :- ૪. રૂઢીપ્રયોગો અને કહેવતો (૨૦%)

એકમ :- ૫. સમાસ (દ્વન્દ્વ, તત્પુરુષ, કર્મધારક, ઉપપદ, બહુવ્રીહિ) (૨૫%)

સંદર્ભગ્રંથ સુચિ :-

- (૧) ભાષા સજ્જતા અને લેખન કૌશલ - ડો.યોગેન્દ્રવ્યાસ; પાર્શ્વપ્રકાશન,અમદાવાદ
- (૨) સાહિત્યાચન - બાબુદાવલપુરા; પાર્શ્વપ્રકાશન,અમદાવાદ
- (૩) અપઠિતનો આસ્વાદ અને સ્વાધ્યાય - ડો. રતિલાલદવે તથા અન્ય લેખકો ,સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ
- (૪) ભાષા વિવેક - પ્રકાશન: ભાષા નિયામકની કચેરી - ગાંધીનગર
- (૫) આસ્વાદ અને અવબોધ - પ્રા. રતિલાલ સા. નાયક તથા ડૉ. પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ: અનડા પ્રકાશન
- (૬) અપઠિત - સંપાદક: પ્રકાશ રાવલ : રાવલ પ્રકાશન - પાટણ
- (૭) મોટો કોષ - સંપાદક: રતિલાલ સાં. નાયક : અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૮)નાનો કોષ - સંપાદકો: ઉપેન્દ્ર ર.ભટ્ટ અને રતિલાલ સાં. નાયક: અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૯) પદબદ્ધ વ્યાકરણ - રમણલાલ મારૂ
- (૧૦) સરળ ગુજરાતી વ્યાકરણ - ડૉ. ભરતભાઈ ઠાકર
- (૧૧) રૂઢીપ્રયોગ કોશ - સંપાદક: રતિલાલ સાં. નાયક : અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૨) લેખન પદ્ધતિ અને પ્રૂફવાચન - રમેશ શુક્લ : પ્રવિણ પુસ્તક ભંડાર, રાજકોટ
- (૧૩) સાહિત્યનો આસ્વાદ - ડૉ. મણીલાલ હ. પટેલ: પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૪) કહેવત કોશ - સંપાદક: રતિલાલ સાં. નાયક : અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૫) ભાષા લેખન - કે.કા. શાસ્ત્રી: લક્ષ્મી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ
- (૧૬) ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ - જયંત કોઠારી: યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- (૧૭) ગુજરાતી નામિક સમાસો - જે.સી.દવે: લેખક પોતે, લીબડી
- (૧૮) લઘુ નિબંધ અને વિચાર વિસ્તાર - ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર તથા અન્ય: નવદીપ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૯) ગુજરાતી ભાષા ઉદ્ભવ, વિકાસ અને સ્વરૂપ - ડૉ. કે.બી. વ્યાસ : યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- (૨૦) વિચાર વિસ્તાર, છંદ, કાવ્યનું રસદર્શન અને પ્રસંગલેખન - નટુભાઈ ઠાકર અને પ્રતિભાબેન શાહ: આદર્શ પ્ર.
- (૨૧) અપઠિત લેખન કૌશલ અને પરિશીલન - ડૉ. નીતિન વડગામા: પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૨૨) અંગવિષયક રૂઢીપ્રયોગો - ડૉ. બિપીન આશર: પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 207	19070701023200	Principles of Gandhian Thought - II	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title ગાંધી વિચારના મૂળતત્વો - ૨

Marks-100

Objectives:-

- (૧) માનવજીવનમાં વિદ્યાર્થીઓ પ્રતનું મહત્વ સમજે.
- (૨) સંસ્કૃતિ અને સુધારો વિશે ગાંધીજી શું કહે છે તે સમજે.
- (૩) ગાંધીજીના જીવનમાં નીતિ દર્શનનું મહત્વ જાણે.
- (૪) ગાંધીજીના પાંચ ડોક્ટરથી પરીચિત થાય.
- (૫) વર્તમાન પરિસ્થિતિમાં ગાંધીજીના વિચારો સમજે.

અભ્યાસક્રમ :-

(૧૦૦ %)

એકમ :- ૧

- ગાંધીજીના એકાદશી પ્રતો
- પ્રત એટલે શું ? માનવજીવનમાં પ્રતનું મહત્વ
- ❖ સત્ય, અહિંસા, બ્રહ્મચર્ય, અસ્પૃશ્યતા નિવારણ, સર્વધર્મ સમભાવ વગેરે દરેક એકાદશી પ્રતનો પરિચય, ગાંધીજીના મતે સંસ્કૃતિ અને સુધારો

(૨૦%)

એકમ :- ૨

- યુગપુરૂષ ગાંધી
- ગાંધીજીનું નીતિ દર્શન
- ગાંધીજીના પાંચ ડોક્ટરો
- ગાંધીજીના સાત રૂપો

(૨૦%)

એકમ :- ૩

- દશની આઝાદી માટે લડત
- ગાંધીજીએ કરેલા વિવિધ સત્યાગ્રહોનો પ્રાથમિક પરિચય જેવા કે,
- દક્ષિણ આફ્રિકાનો સત્યાગ્રહ, ચંપારણ, ખેડા, દાંડી, અસહકાર આંદોલન, હિંદ છોડો વગેરે
- ❖ ગાંધીજીની નોઆખાલી યાત્રા

(૨૦%)

એકમ :- ૪

- પત્ર કારત્વ તરીકે ગાંધીજી
- નવજીવન, યંગ ઈન્ડિયા, હરિજન બંધુ, હરિજન સેવક, હરિજન વગેરે સામયિકમાં
- તંત્રી પદ ગાંધીજીના દરબારના નવરત્ન શિક્ષણ અંગે ગાંધીજીનો વિચાર

(૨૦%)

એકમ :- ૫

- શાંતિના પ્રતિક તરીકે ગાંધીજી
- વિશ્વ શાંતિના ક્ષેત્રમાં ગાંધીજીનો ફાળો
- અહિંસાના સક્રિય પ્રયોગો
- ❖ માનવ સેવાની ભાવનાના ગાંધીજીના ખ્યાલો
- વર્તમાન પરિસ્થિતિમાં ગાંધી વિચારનું સ્થાન અને ભાવી

(૨૦%)

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

- (૧) આત્મકથા - ગાંધીજી
- (૨) દક્ષિણ આફ્રિકાના સત્યાગ્રહનો ઇતિહાસ - ગાંધીજી
- (૩) મંગળ પ્રભાત - ગાંધીજી
- (૪) ગાંધીજીનું ધર્મદર્શન - મ. જો. પટેલ
- (૫) બહુરૂપી ગાંધી - અમૃતલાલ વેગડ (અનુવાદક)
- (૬) ગાંધીજી - ઉષા મહેતા

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 207	19070701023300	Rural Economics -2	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: Rural Economics – 2

Marks-100

Objectives:-

- 1.To understand the importance and problems of village Industries in Economic development
- 2.Become familiar with the ideas of Gandhiji on rural development
- 3.To be informed by the Demographic Problems of India

Theory:-

UNIT 1 Rural industries

(20%)

- 1.Meaning importance in rural development
- 2.Limitations of Rural industries in India
- 3.Remedies for removing limitation

UNIT 2 Gandhian approach

(20%)

- 1.Gandhian thought on rural industries and rural development
- 2.Relevance of Gandhian thought in contemporary

UNIT 3 Agro-Based industries

(20%)

- 1.Meaning, scope
- 2.Roll of Agro-Industries in Agriculture and Rural Development Limitation
- 3.Measures to safer limitations

UNIT 4 Rural debt

(20%)

- 1.Introduction
- 2.Reasons of Rural Debt
- 3.Remedies for reducing Rural Debt.

UNIT 5 Rural Population

(20%)

- 1.salient features of India's population
- 2.population Explosion – causes, measures to check population Explosion
- 3.government to check population Explosion in India

REFERENCES:-

- 1.Rudra A. – Indian Agricultural Economics
- 2.Rudra Dutt and K.P.M. Sundharam - Indian Economy
- 3.A.N. Agarwal – Indian Economy
- 4.Vasant Desai – Fundamentals of Rural Developments
- 5.Sandharam I.S. – Rural Development
- 6.Dr.Bhaskar Joshi – Bharat nu Krushushetra – Vikasanepadkaaro

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 207	19070701023400	Introduction to Philosophy -II	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: તત્ત્વજ્ઞાન પરિચય - ૨

Marks-100

Objectives

૧. મનઅંગેની સમસ્યા જાણે.
૨. આત્મા અને પુનર્જનના સિધ્ધાંતની પરિચિત થાય.
૩. ઈશ્વરના અસ્તિત્વ સંબંધી જાણકારી મેળવે.
૪. મૂલ્યનું મહત્વ સમજે.

અભ્યાસક્રમ :- (100%)

એકમ - ૧. (15%)

૧. પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનમાં મન-શરીર સંબંધ
૨. ભારતીય દર્શનમાં મન-શરીર સંબંધ

એકમ - ૨. (30%)

૧. આત્માનું સ્વરૂપ
૨. આત્માનો સ્વીકાર અને ઈન્કાર
૩. ન્યાય દર્શનની આત્માના અસ્તિત્વની દલીલો.
૪. સાંખ્ય દર્શનની આત્માના અસ્તિત્વની દલીલો.
૫. પુનર્જન્મ અને મુક્તિનો સિધ્ધાંત

એકમ - ૩ (25%)

૧. ઈશ્વરની સમસ્યા
૨. પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાને આપેલ ઈશ્વરના અસ્તિત્વની સાબિતીઓ.
- ૩ ન્યાય દર્શને આપેલ ઈશ્વરના અસ્તિત્વની સાબિતીઓ.
૪. ઈશ્વર અને જગત વચ્ચેનો સંબંધ

એકમ -૪ (15%)

૧. અનિષ્ટની સમસ્યા
૨. ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાન અને અનિષ્ટ
૩. પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનમાં અનિષ્ટની સમસ્યા.

એકમ -૫. (15%)

૧. મુલ્ય એટલે શું ?
૨. મુલ્યના પ્રકારો.

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

૧. પ્રારંભિક તત્ત્વચિંતન	-	યાજ્ઞિક અને કોટેયા - સ્વપનિલ પ્રકાશન
૨. સામાન્ય દર્શન	-	જોષિ અને ઉપાધ્યાય - કિરણ પ્રકાશન
૩. તત્ત્વજ્ઞાન પ્રવેશિકા	-	કિશોર દવે
૪. તત્ત્વજ્ઞાન પરિચય	-	ધર્મિષ્ઠા એમ.ગોહિલ પાર્શ્વ પબ્લિકેશન
૫. તત્ત્વજ્ઞાન પરિચય	-	ડૉ. ચંદ્રિકા. બી. વાઢેર યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 207	19070701023500	Farm Management	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: Farm management

Marks-100

Objectives:-

૧. વર્તમાન રાષ્ટ્રીય કૃષિ નીતિના વિવિધ પાસાઓનો અભ્યાસ કરશે.
૨. ક્ષેત્ર વ્યવસ્થાપનના જુદા જુદા સિધ્ધાંતો અને વૈજ્ઞાનિક પધ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરશે.
૩. સફળ ખેતી માટેના પાયાના સિધ્ધાંતો અને વૈજ્ઞાનિક પધ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરશે.
૪. ભારતીય કૃષિ વિકાસ વ્યવસ્થાપનનો અભ્યાસ કરશે.

અભ્યાસક્રમ :-

(100%)

એકમ - ૧. ખેતમજૂરની વ્યવસ્થા.

(20%)

- ખેત મજૂરના પ્રકારો, ક્ષેત્ર વ્યવસ્થાપકની મજૂરી કૌટુંબીક મજૂરી, કૌટુંબીક મજૂરીની વિશિષ્ટતા
- ભાડુતી મજૂરી, મજૂરીના દર અને તેને અસર કરતા ઘટક, મજૂરની કાર્યશક્તિ, મજૂરની કાર્ય શક્તિ
- માપણી પધ્ધતિ, કાર્ય શક્તિ વધારવાની પધ્ધતિઓ.

એકમ - ૨. મૂડીની વ્યવસ્થા.

(20%)

- ખેતીમાં મૂડીની જરૂરીયાત, મૂડીની જરૂરીયાત નક્કી કરવા ધ્યાનમાં લેવાની બાબત, મૂડીનું વર્ગીકરણ,
- અનાવર્તક મૂડી આવર્તક મૂડી, ખેતી ઓજારો, બળદથી ચાલતા ઓજારો, હાથ ઓજારો.

એકમ - ૩. પાક યોજના

(20%)

- પાક યોજના બનાવતા ધ્યાનમાં લેવાના મુદ્દા, જમીનની ફળદ્રુપતા અને આર્થિક દષ્ટિએ પાક યોજનાનું મુલ્યાંકન.

એકમ - ૪. ખેતીના પ્રકાર પ્રમાણે આવક, ખર્ચ અને નફાની ગણતરી, કાયમી મૂડી રોકાણ,

(20%)

- ચાલુ મૂડી રોકાણ, ક્ષેત્રની આવક, નફો, દૂધ ઉદ્યોગ, કાયમી મૂડી રોકાણ, ચાલુ મૂડી રોકાણ.

એકમ - ૫. ગુજરાત રાજ્યમાં સુધારેલ બિયારણની વૃદ્ધિ અને વહેંચણી શ્રેણીવાર પાકના સુધારેલા

(20%)

- બીજનું ઉત્પાદન, અધિકૃત બીજ ઉત્પાદન, બીજની વહેંચણી, કપાસના બિયારણ વૃદ્ધિ ઉત્પાદન બિયારણ
- ઉત્પાદકોની પસંદગી, પ્રમાણિત બીજનો કાયદો, બીજ ઉત્પાદન કાર્યક્રમ.

References

- (1) Principle and method of faem management - Tanjonn R.k. and dhondyal
- (2) Establishment and operation of the farm - sing, and Arjun.
- (3) Fandamental of soil science - millar C.E and Turk L.M. Patel.
- (4) ક્ષેત્ર વ્યવસ્થા અને ખેતી હિસાબ - પ્રો. ચિમનભાઈ પટેલ અને પહલાદ પી વિહોલ
- (5) કૃષિ અર્થશાસ્ત્ર - રતિલાલ જેઠાભાઈ પટેલ

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 208	19070801023600	Ethics (western)	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: નીતિશાસ્ત્ર (પાશ્ચાત્ય)

Marks-100

Objectives

- (૧) વિદ્યાર્થીઓ નીતિશાસ્ત્રના અભ્યાસનું મહત્વ સમજે.
- (૨) નૈતિક નિર્ણયનો ખ્યાલ મેળવે.
- (૩) માનવ સ્વભાવમાં રહેલા નૈતિક સત્યો જાણે.
- (૪) સુખવાદ અને મુલ્યોની સમજ કેળવે.

અભ્યાસક્રમ

(100%)

પ્રકરણ :- ૧. નીતિશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા અને સ્વરૂપ

(20%)

- (૧) નીતિશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા અને સ્વરૂપ
- (૨) નીતિશાસ્ત્રના અભ્યાસનું મુલ્ય
- (૩) નૈતિક નિર્ણયો

પ્રકરણ :- ૨. નીતિશાસ્ત્ર પ્રવેશ

(20%)

- (૧) નીતિશાસ્ત્રનો ધર્મ સાથે સંબંધ
- (૨) નીતિશાસ્ત્રનો તત્ત્વજ્ઞાન સાથે સંબંધ
- (૩) નીતિશાસ્ત્રનો મનોવિજ્ઞાન સાથે સંબંધ

પ્રકરણ :- ૩. નીતિમતાનો ઉદભવ

(20%)

- (૧) નીતિમતાનો ઉદભવ : પ્રાથમિક જુથ જીવન
- (૨) પરંપરાગત નીતિમતા
- (૩) પરંપરાના પાલન માટેના સાધનો
- (૪) પરંપરાગત નીતિમતાનું મુલ્યાંકન
- (૫) પ્રાથમિક યુગ અને આધુનિક યુગના માનવી

પ્રકરણ :- ૪ માનવ સ્વભાવ

(20%)

- (૧) માનવ સ્વભાવ
- (૨) માનવ સ્વભાવ અંગેના મંતવ્યો
- (૩) માનવ સ્વભાવની પરિવર્તન ક્ષમતા
- (૪) ચારિત્ર, ટેવ અને આદર્શ

પ્રકરણ :- ૫. સુખવાદ અને મુલ્યો

(20%)

- (૧) સુખવાદ
- (૨) સુખવાદ અને તેના પ્રકારો
- (૩) સુખવાદ નું મુલ્યાંકન
- (૪) મુલ્યોના પ્રકારો
- (૫) મુલ્યોની પસંદગીના સિધ્ધાંતો.

સંદર્ભ ગ્રંથો

- (૧) નીતિશાસ્ત્ર પ્રવેશ
- (૨) Ethics for Today

લેખક

ભટ્ટ અને કોઠારી
Titus H.H

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 208	19070801023700	Health Science	2+1	30	50	20	2 Hrs

Title: Health Science

Marks-100

Objectives

- (૧) કુદરતી ઉપચારોની વિશેષતાઓ જાણે અને અપનાવે.
- (૨) રોગપ્રતિકારતા વિશે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.
- (૩) ગંભીર ચેપીરોગોને અટકાવવા તથા નાબુદ કરવા માટે રસીકરણની અગત્યતા સમજે.
- (૪) બ્લડ ડોનેશન અને ચક્ષુદાનનું મહત્વ સમજે અને અપનાવે.
- (૫) વિવિધ ચિકિત્સા પદ્ધતિઓની જાણકારી મેળવે.
- (૬) ડોક્ટરની વિવિધ પદવીઓની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.

અભ્યાસક્રમ :-

સૈધ્ધાંતિક :-

એકમ :- ૧ કુદરતી ઉપચાર :-

(20%)

કુદરતી ઉપચારની વ્યાખ્યા, કુદરતી ઉપચારની વિશેષતાઓ, જુદી - જુદી પદ્ધતિઓ જેવી કે પાણી, માટી, સૂર્યસ્નાન અને ઉપવાસ દ્વારા કુદરતી ઉપચાર.

એકમ :- ૨ રોગ પ્રતિકારકતા :-

(20%)

રોગપ્રતિકારકતા, રસીકરણ અને વિવિધ રોગ પ્રતિકારક રસીઓ.

એકમ :- ૩ માનસિક સ્વાસ્થ્ય :-

(20%)

માનસિક સ્વાસ્થ્ય, માનસિક સ્વાસ્થ્યનું મહત્વ, તણાવ મુક્ત જીવન જીવવાના રસ્તાઓ.

એકમ :- ૪ વિવિધ ચિકિત્સા પદ્ધતિઓ :-

(20%)

વિવિધ ચિકિત્સા પદ્ધતિઓનો પરિચય અને ડોક્ટરની અલગ અલગ ડિગ્રીઓની સમજ.

એકમ :- ૫ :-

(20%)

મોબાઈલ, ટી.વી., કોમ્પ્યુટરના અતિરેકથી આરોગ્યને થતી અસરો, જંકફુડ અને ફાસ્ટ ફુડની આરોગ્યને થતી અસરો, રક્તદાન અને ચક્ષુદાન જેવી સમાજ ઉપયોગી પ્રવૃત્તિઓની સમજ અને તેનું મહત્વ.

પ્રેક્ટીકલ :-

- (૧) કુદરતી ઉપચારની પદ્ધતિઓનું નિદર્શન.
- (૨) માટીની પટ્ટી બનાવવાની રીતનો અભ્યાસ.
- (૩) એનીમા આપવાની રીતનો અભ્યાસ.
- (૪) માનસિક સ્વાસ્થ્ય માટે ધ્યાન અને ધ્યાન શીબીરનું આયોજન.
- (૫) બ્લડ બેંક અને બ્લડ ડોનેશન કેમ્પની મુલાકાત.

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

(૧)	સ્વસ્થવૃત્ત વિજ્ઞાન	- પ્રા. દયાલ પરમાર.
(૨)	કુદરતી ઉપચાર	- ડો. શરણ પ્રસાદજી.
(૩)	આરોગ્યની આસપાસ	- ઈન્ડિયન મેડિકલ એસોસિએશન મોરબી બ્રાંચ.
(૪)	વેર ઘેર ઈઝ નો ડોક્ટર	- ડૉ. ડેવીડ વર્નર. (એ વીલેઝ હેલ્થ કેર હેન્ડ બુક)
(૫)	બાળ આરોગ્ય શાસ્ત્ર	- ડો. આઈ. કે. વિજળીવાળા.

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Sem.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Credits	Internal marks	External marks	Prac./ viva marks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 208	19070801023800	Hindi	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: हिन्दी नाटक

Marks-100

Objectives:-

- १ छात्र नाटय कृति का रसास्वादन करें और नाटय स्वरूप समझे ।
- २ छात्र कृति का समग्रलक्षी मूल्यांकन – विश्लेषण करना सीखे ।
- ३ इस कृति द्वारा छात्रों की स्वदेशप्रेम और कोमी एकताकी भावना जागृत हो ।

इकाई – १ नाटयकार का जीवन – कवन	२०%
२ नाटयकार का साहित्य स्वरूप तत्व	२०%
३ नाटक का उद्भव और विकास	२०%
४ नाटक कृति का समग्रलक्षी मूल्यांकन	२५%
५ ससन्दर्भ व्याख्या	१५%

पाठ्य विषय :- रक्षा बधन (नाटक)

श्री हरिकृष्णप्रेमी

संदर्भग्रंथ :

- १ आधुनिक हिन्दी नाटयकारों के नाटय सिध्दांत
– डॉ. निर्मला हेमंत, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई – दिल्ली
- २ हिन्दी नाटय के पांच दशक
– डॉ. कुसुमलता खेमानी, राधाकृष्ण प्रकाशन
७ / २३ अंसारी रोड, दरीयागंज, नई – दिल्ली
- ३ विक्रमादित्य का सिंहासन – अक्षयकुमार मोहंती
– प्रविण प्रकाशन, १ / १०७२९ ई. महरोनी, नई दिल्ली
– ११००३० फोन – ६५११८३३
- ४ हिन्दी नाटक और लक्ष्मीनारायण लाल
– चंद्रशेखर – प्रविण प्रकाशन

Faculty of Rural Studies

Name of Course	Se m.	Core/ MDC/ Foundation	Course Code	Course Title	Cred its	Inter nal mark s	Extern al marks	Prac tical/ viva mar ks	Ext. exam time duration
B.R.S.	II	MDC - 208	19070801023900	English	3+0	30	70	--	2.30 Hrs

Title: English

Marks-100

Objectives

- 1.To strengthen the vocabulary of students.
- 2.To strengthen the grammar capacity, ability of the students.
- 3.To introduce the students to English Literature.
- 4.To generate interest of the students for English Literature.
- 5.To generate the structural capacity of students for grammar

KING LEAR -By – William Shakespeare Published by Macmillan (Detailed Study)

Unit – 1 - Question and answers, MCQs etc.	35%
Unit – 2 - Reference to context, Short notes, Long questions.	15 %
Unit – 3 – 1.Prefix – Suffix 2.Modal Auxiliaries	20%
Unit – 4 – 1.Translation 2.Punctuation	20%
Unit – 5 – 1.Comprehension 2.Letter Writing	10%

Reference Books

- Wren and Martin English Grammar
- Reading Skill in English Language by – Dr. I.G. Purohit
- Essentials of English Grammar